

અદાણી પાવર લિમિટેડ સાથે વીજ ખરીદીના કરારો

(૧) ખાનગી પ્રોજેક્ટમાંથી વીજ ખરીદી કરવાના કરારો શું છે?

જવાબ

- વર્ષ ૨૦૦૨માં રાજ્યની મહત્તમ વીજ માંગ ૭૭૪૩ મે.વો હતી જે વર્ષ ૨૦૨૩માં વધીને ૨૪૫૪૪ મે.વો થયેલ છે. એટલે કે છેલ્લા બે દાયકામાં રાજ્યની મહત્તમ વીજ માંગમાં ૩ ગણો વધારો થયેલ છે જે વીજ ક્ષેત્રની સાથે સાથે સમગ્ર રાજ્યની પ્રગતિ દર્શાવે છે.
- અગાઉ ખેતીવાડી વીજ જોડાણો માટે ખેડૂતોને ૧૫ વર્ષ જેટલી રાહ જોવી પડતી હતી અને લાંબુ વેઇટિંગ હતું જ્યારે હાલમાં ખેડૂતોને અરજી કર્યેથી અંદાજે ૩ થી ૬ માહિનામાં વીજ જોડાણ મંજૂર કરવામાં આવે છે.
- ગુજરાતમાં ખેતીવાડી અને ઉદ્યોગોનો વિકાસ થવાથી તેમજ શહેરીકરણને લીધે લોકોના જીવન ધોરણમાં સુધારો (Ease of Living) થવાને કારણે રાજ્યનું per capita consumption જે વર્ષ ૨૦૦૩માં ૮૫૩ યુનિટ હતું જે વર્ષ ૨૦૧૩માં per capita consumption ૧૮૦૦ યુનિટ હતું જે આજે ૨૦૨૩માં બે ગણાથી વધુના વધારા સાથે ૨૪૦૨ યુનિટ થયેલ છે એટલું જ નહીં પરંતુ સમગ્ર દેશના per capita consumption (૧૨૫૫ યુનિટ) કરતાં લગભગ બમણું છે. આમ વધતી જતી વીજમાંગને પહોંચી વળવા માટે રાજ્ય સરકારે વીજળી ખરીદવી પડે છે.
- ગુજરાતના તત્કાલીન મુખ્યમંત્રી માનનીય શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી સાહેબ સમક્ષ લોકોની માંગણી આવી કે સાંજના સમયે વાળું ટાણે તો વીજળી આપો ત્યારે રાજ્ય દ્વારા તમામ ગામડાઓમાં ૨૪ કલાક ૩ ફેઝ વીજ પુરવઠો ઉપલબ્ધ કરવાના હેતુથી જ્યોતિગ્રામ યોજનાનું સફળ અમલીકરણ કરવામાં આવેલ. જેના કારણે રાજ્યના વિકાસમાં ગામડાઓ પણ સહભાગી બન્યા છે.

- રાજ્યની maximum demand માં વર્ષ ૨૦૧૭ (૧૭૦૯૭ મેગાવોટ) થી ૨૦૨૩ (૨૪૫૪૪ મેગાવોટ) સુધીમાં ૪૩.૫% નો તથા રાજ્યના વાર્ષિક વીજ વપરાશમાં વર્ષ ૨૦૧૭ (૮૬૫૯૧ મિલિયન યુનિટ્સ) થી વર્ષ ૨૦૨૩ (૧૨૩૦૩૨ મિલિયન યુનિટ્સ) સુધીમાં ૪૧.૨૮% નો વધારો થયો છે.
- કેન્દ્ર સરકારની વર્ષ ૨૦૦૬ની નેશનલ ટેરીફ પોલીસી મુજબ ખાનગી વીજઉત્પાદકો પાસેથી માત્ર સ્પર્ધાત્મક બિડિંગ દ્વારા વીજ ખરીદી કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવેલ.
- રાજ્યની કુલ પરંપરાગત સ્ત્રોતની વીજ ક્ષમતામાં આયાતી કોલસા આધારિત ખાનગી વીજ મથકોની વીજ ક્ષમતાનો ૨૫% થી વધારે ફાળો છે.

(Total 5361 MW : Adani - 2434 MW, Tata -1805 MW અને Essar - 1122 MW)

- સપ્ટેમ્બર ૨૦૨૧ બાદ આયાતી કોલસા તથા ગેસના ભાવમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે અતિશય ભાવ વધારો થવાના કારણે વીજ પ્રોજેક્ટ દ્વારા પ્લાન્ટ બંધ કરી દેવામાં આવેલ અને સમગ્ર દેશમાં વીજ ઉપલબ્ધતા સંબંધિત મુદાઓ ઉદ્ભવેલ
- આયાતી કોલસા આધારિત આ ખાનગી વીજ મથકોનું સંચાલન વધતી જતી વીજ માંગને પહોંચી વળવા માટે જરૂરી છે. ઉપરોક્ત પાવર પ્લાન્ટની કામગીરી ન થવાથી લોડ શેડિંગ થઈ શકે.
- આ વિકટ પરિસ્થિતિ દરમિયાન રાજ્યમાં વીજ કટોકટીની પરિસ્થિતિનું નિર્માણ ન થાય તથા રાજ્યના ખેતીવાડી ક્ષેત્ર સહિતના તમામ ગ્રાહકોને સતત વીજ પુરવઠો મળતો રહે તે માટે વિવિધ સ્ત્રોતમાંથી વીજ પુરવઠો મેળવવામાં આવેલ જેવાકે.....
- ✓ પાવર એક્સચેન્જમાંથી વીજ ખરીદી
- ✓ ઓક્ટો.થી ડીસે.-૨૧ દરમિયાન ૫૦૦ મે.વો શોર્ટ ટર્મ માટેનો વીજ ખરીદ કરાર
- ✓ ઓક્ટો.-૨૧ થી જુલાઈ-૨૩ - ૧૦૦૦ મે.વો મીડીયમ ટર્મના વીજ ખરીદ કરાર
- ✓ કેન્દ્રિય વીજ મથકોમાંથી અન-રીકવીઝીશનડ પાવર સપ્લાય (URS) માંથી વીજ ખરીદી
- ✓ કેન્દ્રિય વીજ મથકો માંથી અન એલોકેટેડ પાવરના એલોકેશન માંથી વીજ ખરીદી

- ✓ ભારત સરકારના ઊર્જા મંત્રાલય દ્વારા ભારતના તમામ આયાતી કોલસા આધારિત જનરેટર્સને વીજળી ઉત્પન્ન કરવા અને સપ્લાય કરવા માટે ઇલેક્ટ્રિસિટી એક્ટ 2003ની કલમ 11 હેઠળ નિર્દેશ જારી કરવામાં આવેલ
આમ,વિકટ પરિસ્થિતિમાં જ્યારે અન્ય રાજ્યો દ્વારા તીવ્ર ખોટના કારણે લોડ શેડીંગ કરવામાં આવેલ ત્યારે ગુજરાત દ્વારા ઉપરોક્ત તમામ વિકલ્પો થકી પુરતી વીજળીની વ્યવસ્થા કરવામાં આવેલ. વધુમાં, ખેતીવાડી ક્ષેત્રે પણ પુરતો વીજ પુરવઠો ઉપલબ્ધ કરવામાં આવેલ.
- ✓ ખાનગી પ્રોજેક્ટના માલિકીપણાને ધ્યાનમાં લીધા સિવાય GERC દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલ પદ્ધતિ અનુસરતા મેરિટ ઓર્ડર મુજબ જ વીજળી ખરીદવામાં આવે છે. આમ જ્યારે જરૂરિયાત મુજબની વીજળી મેરિટ ઓર્ડર અનુસરતા અદાણી પાવરનો ક્રમ આવે ત્યારે જ ખરીદવામાં આવેલ છે.
- ✓ વધુમાં ઓક્ટો.-૨૦૨૨માં જ્યારે આયાતી કોલસાનો ભાવ અંદાજિત ૩૩૧ યુએસ ડોલર/મેટ્રિક ટન (GCV-6322) હતો અને એનર્જી ચાર્જ રૂ.૮.૫૪/યુનિટ હતો ત્યારે ૩૨૩ મિલિયન યુનિટ્સ વીજળી ખરીદેલ છે. જ્યારે ઓક્ટો.-૨૦૨૩માં આયાતી કોલસાનો ભાવ અંદાજિત ૧૨૪ યુએસ ડોલર/મેટ્રિક ટન(GCV-6322) હતો અને એનર્જી ચાર્જ રૂ.૩.૯૮/યુનિટ હતો ત્યારે ૧૪૯૪ મિલિયન યુનિટ્સ વીજળી ખરીદેલ છે. આમ, જ્યારે આયાતી કોલસાનો ભાવ વધારે હોય છે ત્યારે એનર્જી ચાર્જનો દર વધુ હોય છે અને વીજળી ઓછી ખરીદવામાં આવેલ છે અને જ્યારે આયાતી કોલસાનો ભાવ ઓછો હોય છે ત્યારે એનર્જી ચાર્જનો દર પણ ઓછો હોય છે અને તે સમયે વીજળી વધુ ખરીદવામાં આવેલ છે.

- ✓ ૨૦૧૭માં ખાનગી આયાતી કોલસા આધારિત પ્રોજેક્ટ્સમાંથી કુલ વીજ ખરીદીના લગભગ ૩૨% જેટલી વીજળી ખરીદવામાં આવેલ જ્યારે ૨૦૨૩માં ખાનગી આયાતી કોલસા આધારિત પ્રોજેક્ટ્સમાંથી કુલ વીજ ખરીદીના લગભગ ૧૬% જેટલી વીજળી ખરીદવામાં આવેલ છે.
- ✓ ૨૦૧૭ થી ૨૦૨૩ સુધીમાં સોલર જનરેશનમાં ૪ ગણા જેટલો વધારો થયો છે.
(૨૦૧૭માં - ૨૦૪૮ Mus થી વધીને ૨૦૨૩ સુધીમાં - ૮૦૭૭ Mus)

• સ્થાપિત ક્ષમતામાં ગુજરાતની સ્થિતિ

- ✓ રિન્યુએબલ ઊર્જાની સ્થાપિત ક્ષમતામાં ૨૧,૯૭૭ મેગાવોટ (ડિસે.૨૩) સાથે ગુજરાત દેશમાં બીજા ક્રમે છે.
- ✓ પવન ઊર્જાની સ્થાપિત ક્ષમતામાં ૧૧,૨૨૪ મેગાવોટ (ડિસે.૨૩) સાથે ગુજરાત દેશમાં પ્રથમ ક્રમાંકે છે અને સૌર ઊર્જાની સ્થાપિત ક્ષમતામાં ૧૦,૫૪૯ મેગાવોટ (ડિસે.૨૩) સાથે ગુજરાત દેશમાં બીજા ક્રમે છે.
- ✓ રાજ્યની કુલ સ્થાપિત વીજ ઉત્પાદન ક્ષમતામાં રિન્યુએબલ ઊર્જાનો હિસ્સો ૨૧,૯૭૭ મેગાવોટ સાથે ૪૭% જેટલો છે.
- ✓ સોલર રૂફટોપમાં દેશભરમાં સ્થાપિત થયેલ કુલ ક્ષમતાના ૩૦% ક્ષમતા સાથે ગુજરાત પ્રથમ નંબરે છે. વધુમાં રહેણાક હેતુના રૂફટોપ સ્થાપન ક્ષેત્રે ૮૨% હિસ્સો ધરાવે છે.
- ✓ અત્યાર સુધીમાં રાજ્યમાં રહેણાક હેતુનું વીજ જોડાણ ધરાવતા ૫ લાખથી વધુ વીજ ગ્રાહકોએ સોલર રૂફટોપ સિસ્ટમ લગાવેલ છે જેની ક્ષમતા ૨૦૨૫ મેગાવોટ છે અને આ વીજગ્રાહકોને વીજ બિલમાં રૂ. ૨૦૦૦ કરોડ જેટલી બચત થયેલ છે તથા સ્વવપરાશ ઉપરાંતની વીજળીને વેચીને રૂ. ૨૨૮ કરોડ જેટલી કમાણી કરેલ છે.

- રિન્યૂએબલ ક્ષમતા વધારવાનું આયોજન

- ✓ આ વર્ષે ૯૫૦૦ મેગાવોટ રિન્યૂએબલ વીજળી ખરીદવા માટે PPA કર્યા છે અને ૨૫૦૦ મેગાવોટના ટેન્ડર invite કર્યા છે જે વીજળી પણ એકાદ વર્ષમાં આવી જશે.
- ✓ આમ , રિન્યૂએબલ વીજળીનો વધુને વધુ ઉપયોગ થાય અને કોલસા આધારિત વીજળીના વપરાશમાં ક્રમશઃ ઘટાડો થાય તે મુજબનું આયોજન છે.
- પ્રશ્નના જવાબમાં જણાવવામાં આવેલ છે કે આ payment provisional છે અને યોગ્ય નિર્ણય થયેથી એની આખરી અસર આપવામાં આવશે.

(૨) તા.૩૧.૧૨.૨૦૨૩ની સ્થિતિએ છેલ્લા બે વર્ષમાં ગુજરાત ઊર્જા વિકાસ નિગમ લી. દ્વારા વિવિધ સેક્ટર મુજબ કેટલી વીજળી ખરીદવામાં આવેલ છે? તથા વીજ ખરીદીમાં વિવિધ સેક્ટરનો હિસ્સો કેટલો છે?

જવાબ

છેલ્લા બે વર્ષમાં ગુજરાત ઊર્જા વિકાસ નિગમ લી દ્વારા વિવિધ સેક્ટર મુજબ ખરીદેલી કુલ વીજળીની માહિતી.

સેક્ટર	૨૦૨૨		૨૦૨૩ (પ્રોવિઝનલ)	
	મિલિયન યુનિટ્સ	%	મિલિયન યુનિટ્સ	%
જી.એસ.ઈ.સી.એલ (GSECL)	૨૨૮૮૧	૧૯%	૨૨૪૩૦	૧૮%
રાજ્ય હસ્તક	૩૨૨૫	૩%	૩૩૦૨	૩%
કેન્દ્ર હસ્તકના સાહસો	૪૨૩૬૭	૩૬%	૪૫૩૫૭	૩૭%
ખાનગી સાહસો	૧૮૪૭૩	૧૬%	૨૦૪૮૮	૧૭%
પાવર એક્ષચેન્જ અને અન્ય દ્વિપક્ષીય કરાર	૧૭૦૬૨	૧૪%	૧૫૦૫૦	૧૨%
બિનપરંપરાગત સ્ત્રોત	૧૫૨૭૮	૧૩%	૧૬૪૦૫	૧૩%
કુલ	૧૧૯૨૮૬	૧૦૦	૧૨૩૦૩૨	૧૦૦

(૩) રાજ્યની વીજ માંગની સામે વીજળીની કુલ ખરીદીમાં આયાતી કોલસા આધારિત ખાનગી વીજ મથકો પાસેથી ખરીદવામાં આવેલ વીજળીનો કેટલો હિસ્સો કેટલો છે?

જવાબ

• રાજ્યની છેલ્લા ૭ વર્ષોની મહત્તમ વીજમાંગ, કુલ વીજ ખરીદી અને આયાતી કોલસા આધારિત ખાનગી વીજ મથકોમાંથી વીજ ખરીદીની માહિતી.

Calendar Year	Peak Demand - In MW	Total Power Purchased by GUVNL - Million Units	Power Purchase from Private imported coal projects - Million Units	% share of Private IPPs - % share
2017	17097	86591	27508	31.80%
2018	18221	97653	20167	20.70%
2019	18424	94491	29243	30.90%
2020	17298	90017	24624	27.40%
2021	19431	106777	14626	13.70%
2022	21382	119286	18474	15.50%
2023	24544	123032	20488	16.70%

(૪) મેરીટ ઓર્ડર પ્રક્રિયા એટલે શું? શું વીજ ખરીદી અન્વયે વીજ પ્રોજેક્ટની માલિકીનું કોઈ મહત્વ હોય છે?

જવાબ

- રાજ્યની વીજ કંપની દ્વારા વીજ ખરીદી ગુજરાત વીજ નિયમન આયોગ દ્વારા જણાવેલ મેરીટઓર્ડર પ્રોટોકોલ મુજબ કરવાની રહે છે.
- ઉત્પાદન મેળવવામાં પ્લાન્ટની માલિકીને કોઈ પ્રાધાન્ય હોતું નથી
- માત્ર બળતણ ખર્ચના ક્રમ મુજબ (સસ્તાથી મોંઘા મુજબ) વીજ જરૂરિયાત પૂર્ણ થાય તેટલું વીજ ઉત્પાદન મેળવવામાં આવે છે.
- ઈલેક્ટ્રીસિટી એક્ટ ૨૦૦૩ અને ટેરીફ પોલીસી મુજબ, વીજ કરાર અંતર્ગત ફિક્સ કોસ્ટની ચુકવણી ઉપલબ્ધતા આધારિત જ્યારે બળતણ ખર્ચની ચુકવણી હકીકતમાં મેળવાયેલ ઉત્પાદન મુજબ કરવાની રહે છે.

(પ) છેલ્લા ૭ વર્ષમાં પાવર એક્સચેન્જમાંથી કેટલી વીજળી ખરીદવામાં આવેલ છે ? અને કુલ વીજ ખરીદીમાં પાવર એક્સચેન્જમાંથી ખરીદેલ વીજળીનો હિસ્સો કેટલો છે?

જવાબ

Year	Total purchase (Mus)	Energy Purchased from Power Exchanges (Mus)	% of Power Exchange	Avg. Rate Rs/unit
2017	86591	3255	3.8%	3.90
2018	97653	7795	8.0%	4.63
2019	94491	1963	2.1%	3.78
2020	90017	3187	3.5%	3.03
2021	106777	15289	14.3%	4.94
2022	119286	8447	7.1%	5.39
2023	123032	7743	6.3%	6.41

- રાજ્યના ઉપલબ્ધ વીજ ઉત્પાદન સામે વીજ માંગ વધારે હોય તેવા સંજોગોમાં પાવર એક્સચેન્જમાંથી જરૂરિયાત મુજબ વીજળી ખરીદવામાં આવે છે.
- પરંતુ પાવર એક્સચેન્જમાંથી જરૂરી હોય ત્યારે વીજળી મળી જ જાય તેવું હોતું નથી કારણ કે...
 - ✓ જ્યારે ડિમાન્ડ વધુ હોય તેવા સંજોગોમાં પાવર એક્સચેન્જમાંથી વીજળી મળતી નથી અથવા માગણી મુજબની પૂરતા પ્રમાણમાં મળતી નથી.
 - ✓ ડિમાન્ડ-સપ્લાયની ગેપ મુજબ વીજળીના ભાવ પણ અલગ અલગ હોય છે આથી પાવર એક્સચેન્જમાંથી મળતી વીજળી ઘણીવાર મહત્તમ ભાવે લેવી પડે છે તથા ક્યારેક મહત્તમ ભાવે પણ મળતી નથી.

(તા. ૦૧.૦૪.૨૨ પહેલા મહત્તમ રૂ. ૨૦ પ્રતિ યુનિટ અને તા. ૦૧.૦૪.૨૨થી મહત્તમ રૂ. ૧૨ પ્રતિ યુનિટ , તા. ૦૪.૦૪.૨૩થી મહત્તમ રૂ. ૧૦ પ્રતિ યુનિટ)

પાવર એક્સચેન્જમાંથી વીજળી ખરીદવામાં ATC (Available Transmission Capacity)ની મર્યાદા હોઈ મર્યાદા પૂરી થઈ ગયેલ હોય તેવા સંજોગોમાં પાવર એક્સચેન્જમાંથી વીજળી મળી શકતી નથી.